

חינוך לחיים

פרשת כי תצא

"כי יהא לאיש בן סורר ומורה איננו שומע בקול אביו ובקול אמו ויסרו אותו ולא ישמע אליהם" אומר רש"י "בן סורר ומורה אינו חייב עד שיגנוב ויאכל תרטימר בשר וישתה חצי לוג יין... הגיעה תורה לסוף דעתו, סוף שמכלה ממון אביו ומבקש לימודו ואינו מוצא, ועומד בפרשת דרכים ומלסטם את הבריות, אמרה תורה ימות זכאי ואל ימות חייב.

ויש להבין מה הכוונה 'מבקש לימודו ואינו מוצא' וכן מה זה משנה העיקר לכא' שגונב וסופו ללסטם? וכן מה הוא שונה מישמעאל שקטרו עליו המלאכים "רבונו של עולם מי שעתיד להמית את בניך בצמא, אתה מעלה לו באר? השיבם: 'באשר הוא שם' לפי מעשיו של עכשיו הוא נדון ולא לפי מה שהוא עתיד לעשות?

נסביר כך, עיקר הבעיה של בן סורר זה כההרגל!!! רואים בגמ' בסנהדרין ע שבן סורר לא נגמר דינו אלא רק כאשר הוא אוכל ושותה דברים המושכים אותו להתרגל בהם, ושעל ידם הוא נעשה זולל וסובא מכאן ולהבא. אבל אם אוכל דברים שאינם מושכים את הלב ולא מביאים אותו להרגל בדבר אינו נעשה בן סורר. בן סורר זה הרגילות!!! וכך מוכח ברמב"ם בהלכ' ממרים "אכל בשר חי פטור... ואין אדם יכול להמשך בזה" והטעם פשוט שאם אדם מרגיל עצמו בדברים שכאלו שהוא נמשך לעשותם שוב ושוב זה נהיה אצלו כטבע שני עד כדי כך שלא יכול לחיות בלעדיהם ולכן ברור שמתני שלא ימצא הוא ילסטם וכו'.

כי אומנם אין לדון את האדם על הכוחות הרעים הטמונים בו, לפי שלעולם יכול הוא להשתמש במידות האלו לטובה, כמו שראינו אצל דוד המלך שנולד במזל מאדים אבל במקום להיות שופך דמים, הרג רק על פי סנהדרין במלחמות, כי לאדם יש בחירה ויכול לשנות כוחותיו לטובה, אבל ההרגל מהווה הכרח גמור לעשיית רע, שלא יוכל לשנות את ההרגל לעולם!!! ולכן נידון עכשיו על שם סופו.

וזה כוונת רש"י 'מבקש לימודו ואינו מוצא' ש'לימודו' הכוונה הרגלו. שאם הורגל לאכול תרטימר בשר, כיוון שלא מוצא אותם, הוא עומד ומלסטם. וזה שורש ועיקר העניין שהוא נעשה רגיל ולמוד לאכול ולשתות כדי לימודו. והקב"ה יוצר האדם יודע את נפש האדם, שכאשר הוא מתחיל לעמוד על בוריו בגיל י"ג וסורו רע כל כך שנעשה זולל וסובא אזי מוכח שהוא עבד נרצע לתאוותיו הבהמיות ועל כן אין ספק שהוא גם יהרוג אחרים בשביל תאוותיו. ולעולם לא ישנה את דרכו. וגם היום הזה ישנם אנשים המשתעבדים לתאוותיהם כך שגם המומחים אומרים שהם לעולם לא יגמלו מתאוותיהם. ולכן גם שונה מישמעאל כי כאן הוא כבר רוצח בתואר גם אם לא בפועל, אבל אצל ישמעאל רק מלאכי השרת ידעו על כך אבל מעשיו של עכשיו עדיין לא הוכיחו הדבר.

והדברים הללו אמורים לכל הורה ומורה שידעו לשמור את הבנים שחלילה לא יהפכו לבחינת 'בן סורר ומורה', גם אם לא של פרשתנו אבל בוודאי חייבים לעמוד על המשמר ולדאוג שהבנים לא יתמכרו וירגילו עצמם אפילו לא בקטנותם בדברים המושכים את הלב, וזה יכול להיות בכל דבר, כי הרגלים הרעים בגיל הנערו גוררים אחריהם תוצאות חמורות ביותר לאורך השנים, כי הם מולידים שחיתות גדולה שמתרגל בה ואז הולך מדחי אל דחי, ואחריתה מי ישורנו. ומידה טובה מרובה ממידת פורענות ולכן ק"ו שאנו כהורים נשתדל בכל כוחנו להרגיל את בנינו לטוב, למידות טובות, להנהגות טובות.

ועל כן אנו מבקשים בכל יום בברכות השחר "שתרגלנו בתורתך" הינו שנהיה מורגלים ללמוד תורה כדי כך שהדבר יעשה אצלנו כטבע שני. שישתרש בליבנו שבכל מצב נחזקינה ולא נעזבנה.

ואין הדבר תלוי אלא בנו ההורים והמחנכים, שהנה מצאנו במדרש תנחומא "דוד שלא ייסר לאבשלום בנו ולא רידהו, יצא לתרבות רעה וביקש להרוג את אביו וכו' וכו'. רואים שאילו היה דוד מייסר את בנו בזמן, לא היה נעשה בן סורר ומורה, ומכאן אנו רואים עד כמה הדבר תלוי בנו ההורים והמחנכים, בחינוך שאנו מעניקים, שככל שנעמוד על המשמר, ונשתדל בכל כוחנו גם אם זה קשה, להרגלים לתורה ולמידות טובות. נזכה לרוות מהם נחת. ועל זה נאמר "חנוך לנער.. גם כי יזקין לא יסור ממנה"

(הרב'ה מטולנא)

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com